

си „за да може съживи бащино-то си име“ (Изъ архивата на Н. Геровъ Кн. II, с. 629, № 2567). Презъ 1869 г. я намираме вече въ София. Сжщата година тя основава женското дружество „Майка“, което продължава да съществува и до днесъ.¹⁾ Споредъ нѣкои съобщения, презъ 70-тѣ години Филаретова взела участие въ революционното движение: крила нѣколко пѣти въ своята кѣща на ул. Алабинска № 26 въ единъ долапъ В. Левски, съхранявала комитетската архива. Следъ Арабаконашкото приключение въ 1872 г. била арестувана, но поради твърдото държание на комитетския секретаръ Хр. Ковачевъ — освободена (М. Георгиевъ, Възраждането на градъ София, с. 62—63). Това съобщение малко е вѣроятно, защото презъ 1872—1873 г., тъкмо по време на събитията, Филаретова кореспондира редовно съ Н. Геровъ и никжде не съобщава за арестуване. Нейната заслуга обаче е другаде. Съ точността и готовността на съзнателенъ общественъ деецъ и съ възмущението на истински патриотъ, тя осведомява Геровъ за ареститѣ, затворницитѣ, измѣчванията, турскитѣ своеволия, разследванията. Нейнитѣ писма рисуватъ ярко положението на София и Софийско въ ония смутни времена. Особено ценни сж сведенията ѝ за залавянето, сжденето и обесването на В. Левски. Съобщенията ѝ до Герова продължаватъ и презъ трагичната 1876 г. Това вече не сж писма, а цѣли доклади (вж. особено Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, № 2588, 2589, 2590, 2591). Тя описва подробно обиритѣ, грабежитѣ, насилията, подкупитѣ, убийствата и страшнитѣ пожарища изъ София и Софийско. Понѣкога съобщенията ѝ засѣгатъ и по-далечни мѣста. Въ тѣхъ кипи, макаръ и прикрито, искрено възмущение и дълбока болка. Чувствителното и благородно сърдце на тая жена се е разтворило, за да приеме всички страдания на народа. Филаретова отбелязва всичко съ трогателно усърдие и, въпрѣки опасността, която я заплашва, ако бжде заловена кореспонденцията ѝ, тя препраща своитѣ доклади до руския консулъ въ Пловдивъ Н. Геровъ. Тукъ нейната заслуга е голѣма. Съобщенията ѝ влизатъ въ официалнитѣ консулски рапорти и стигатъ презъ Цариградъ до Петербургъ. Тѣ допринасятъ твърде много, за да се опредѣли по-скоро отношението на Русия къмъ българскитѣ страдания и да се вземе решението за война. Длъжни сме да отдадемъ и на Йорд. Филаретова почитъта, която хранимъ къмъ ония нѣколко благородни чужденци, които съ описанията си на българскитѣ ужаси раздвижиха европейската съвѣсть. Филаретова заема достойно мѣсто между тѣхъ.

Презъ 1877 г. турскитѣ власти я заподозряватъ, че има връзки съ руситѣ, и я арестуватъ. Филаретова не губи самообладание, а чрезъ една хитростъ успѣва да се освободи. Въ края на 1877 г. тя щастлива дочаква рускитѣ войски. Следъ освобождението известно време прекарва въ Русия, за да изучи сина си. Тамъ я постига голѣмо нещастие: изгубва единствената си рожба. За втори пѣтъ се обвива въ черно, което не сваля до края на живота си. Отъ сега нататѣкъ тя се отдава изключително на благо-

¹⁾ На с. 89 въ своитѣ „Белѣшки“ К. Михайловъ пише: „Госпожитѣ софийнки, по вдѣхновение на учителката госпожа Недѣля Караианова, вдѣхнати съ народенъ духъ и по примѣра на другите градове и подъ прѣдсѣдателството на госпожа Йорданка Филаретова, основаха на яки основи дружеството „Майка“.